

НА ЗДОБУТТЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ НАУКИ І ТЕХНІКИ TO OBTAIN THE STATE PRIZE OF UKRAINE IN SCIENCE AND TECHNOLOGY

Василь МІКЛОВДА (рецензія на багатотомне видання «Карпатський регіон: актуальні проблеми та перспективи розвитку» за наук. ред. В.Кравціва)

Багатотомне видання «Карпатський регіон: актуальні проблеми та перспективи розвитку» підготовлене вченими званої в Україні та за її межами Львівської наукової школи регіоналістики – ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Цінність монографічного видання полягає у представленні результатів комплексного наукового дослідження особливостей соціально-економічного та екологічного розвитку Карпатського регіону. Досліджуваний регіон є надзвичайно цікавим об'єктом наукових досліджень, оскільки вирізняється поміж інших макрорегіонів країни своїм природно-рекреаційним потенціалом, історико-культурною спадщиною та самобутніми традиціями у господарській, мистецькій, етнокультурній та інших сферах.

Широке коло питань, що розглядаються у восьми томах монографії, висвітлюють стан ресурсного забезпечення регіону, специфіку та перспективи господарської діяльності у західних областях України, що входять до Карпатського регіону, а також окремі проблеми територіального розвитку.

Перший том видання присвячено теоретичним та прикладним аспектам сталого природокористування у Карпатському регіоні. Сучасний стан екосистем і навколишнього середовища Карпатського регіону змушує змінювати точку зору щодо подальшого господарського розвитку, технічного прогресу й оцінювати їх з урахуванням екологічних пріоритетів, наявності екологічних ризиків та стану природно-техногенної безпеки. Тому, здійснюючи оцінку наявного природно-ресурсного потенціалу регіону, вчені акцентують увагу на основних проблемах природокористування в регіоні, зокрема у сферах землекористування, лісокористування та надрокористування, та пропонують шляхи їх вирішення.

У результаті проведених досліджень виділено основні пріоритети охорони та екологічно безпечного використання природних ресурсів регіону в господарській діяльності, сформульовано принципи його сталого розвитку, які сприятимуть одночасно нарощенню економічного потенціалу регіону й вирішенню екологічних проблем, забезпечать необхідний рівень природно-техногенної безпеки Карпатського регіону.

Структурну композицію питань, які висвітлюються у другому томі, розпочинають ретроспективні оцінки розвитку соціально-демографічного потенціалу регіону та дослідження сучасних факторів демовідтворювальних процесів. Окремий блок питань охоплює проблеми розвитку інфраструктурної складової соціально-демографічного потенціалу регіону. У монографії висвітлено роль освітніх детермінантів у формуванні й збереженні соціально-демографічного потенціалу Карпатського регіону. Ґрунтовний аналіз соціально-демографічної ситуації в регіоні та зумовлюючих факторів дозволив авторам здійснити прогноз розвитку соціально-демографічного потенціалу, в т.ч. гірських територій. Логічним завершенням монографії стали пропозиції щодо реалізації регіональної соціально-демографічної політики у Карпатському регіоні.

З метою оцінки конкурентоспроможності Карпатського регіону автори наступного тому монографічного видання представили результати дослідження, присвяченого проблемі модернізації промисловості регіону. Оцінюючи передумови модернізації промисловості Карпатського регіону, автори акцентували увагу на ретроспективному аналізі розвитку промисловості та процесів її диверсифікації. Аналіз стану та тенденцій розвитку промисловості регіону здійснено в розрізі Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей. Специфіку розвитку промисловості Карпатського регіону розкрито в розділі, присвяченому особливостям структурно-інституційних трансформацій, у якому висвітлено результати аналізу структурних змін, організаційних форм господарської діяльності, функціонування внутрішнього ринку промислової продукції та процесів банкрутства й санації промислових підприємств. Аналітичний блок питань, піднятих у монографії, доповнено аналізом інноваційно-інвестиційного

забезпечення розвитку промисловості регіону. Рекомендаційна частина представленого у книзі наукового дослідження містить сформульовані напрями й завдання модернізації промисловості Карпатського регіону та підвищення її енергоефективності.

Розгляд проблем територіального розвитку викладено в монографії «Сільські території», в якій авторський колектив порушує низку проблем, пов'язаних з ускладненням соціально-демографічної ситуації на селі, нерозвиненістю мереж об'єктів соціальної інфраструктури, недостатньою ефективністю функціонування аграрної сфери і, відповідно, погіршенням якості трудового життя сільського населення. Виявлення позитивних та негативних явищ у розвитку сільських територій Карпатського регіону дозволило авторам провести прогнозування показників економічного розвитку сільських територій регіону та обґрунтувати пріоритетні напрями державної політики щодо багатофункціонального розвитку економіки сільських територій регіону, поліпшення соціально-демографічної ситуації та підвищення якості життя населення цих територій.

У наступному томі видання знайшли відображення результати дослідження проблем розвитку малих міст та пропозиції щодо їх вирішення в контексті розвитку й використання трудового потенціалу, формування бізнес-середовища та покращення демографічної ситуації. Основну увагу зосереджено на вдосконаленні системи управління соціально-економічним розвитком малих міст, зокрема в частині розробки програмно-планової та стратегічної документації, а також налагодження державно-приватного партнерства.

Висвітлюючи питання фінансового забезпечення збалансованого розвитку регіону, авторський колектив акцентує увагу на аспектах бюджетного регулювання регіонального розвитку та особливостях залучення небюджетних коштів, аналізі кредитного потенціалу областей Карпатського регіону та тенденцій формування фінансових ресурсів домогосподарств.

У рецензованій науковій праці репрезентовано дослідження інвестиційної діяльності, яке сфокусоване на аналізі напрямів інвестування, прогнозній оцінці джерел надходження інвестицій у регіон та оптимізації структури капіталовкладень за критерієм ефективності інвестицій. Закономірними висновками стали пропозиції щодо удосконалення важелів підвищення ефективності інвестиційної діяльності у Карпатському регіоні.

Не залишилися поза увагою авторського колективу питання транскордонного співробітництва, яке є надзвичайно актуальним для досліджуваного регіону. Прикордонне розташування його областей зумовлює інтерес саме до цієї проблематики, основні аспекти якої висвітлені у 8-му томі видання, в якому розкриваються специфіка зовнішньої торгівлі товарами та послугами у транскордонних регіонах Карпат, умови формування та розвитку класичних і новітніх форм транскордонного співробітництва. Результати та отримані висновки теоретичного та аналітичного дослідження дозволили авторам цієї частини багатотомного видання визначити та обґрунтувати перспективи подальшого розвитку транскордонного співробітництва в межах Карпатського регіону.

Загалом слід зазначити, що у представлений науковій праці використані матеріали, які відображають успішно апробовані на практиці оригінальні авторські методологічні та методичні підходи й науково обґрунтовані пропозиції щодо вирішення багатьох проблем соціально-економічного розвитку Карпатського регіону. Рецензоване видання буде корисним фахівцям у сфері державного управління та місцевого самоврядування, викладачам вищих навчальних закладів, аспірантам і студентам економічних спеціальностей.

Василь МІКЛОВДА,
член-кореспондент НАН України,
доктор економічних наук, професор